

อภิปรายการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาอิทธิพลต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตของนักเรียน เช่น ทักษะคิด ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดามารดาที่จะช่วยส่งเสริมหรือลดทอนความสามารถหรือความสนใจในการเลือกอาชีพของนักเรียน อันที่จะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิตหรือไม่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า

1. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน
2. ทักษะคิดของบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีผลกระทบต่อการศึกษาเลือกอาชีพของนักเรียน
3. ระดับการศึกษาของบิดามารดามีผลกระทบต่อการศึกษาเลือกอาชีพของนักเรียน
4. อาชีพของบิดามารดามีผลกระทบต่อการศึกษาเลือกอาชีพของนักเรียน
5. รายได้ของบิดามารดามีผลกระทบต่อการศึกษาเลือกอาชีพของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนโรงเรียนสหศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยสุ่มจากห้องที่การศึกษาละ 2 โรงเรียน รวมเป็น 10 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 341 คน เป็นนักเรียนชาย 136 คน และนักเรียนหญิง 205 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ "แบบสอบถามประวัติส่วนตัวของนักเรียน" "แบบสำรวจความพอใจในอาชีพ (The Vocational Preference Inventory)" ของจอห์น แอล ฮอลแลนด์ (John L. Holland) และ "แบบสอบถามทัศนคติของบิดามารดา" ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

หลังจากรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) การคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) และการหาค่าระดับ

ความสัมพันธ์ (Coefficient of Contingency)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า

๑. นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน
๒. ระดับการศึกษาของบิดา และรายได้ของบิดามารดา มีผลกระทบต่อ การเลือกอาชีพของนักเรียน
๓. ทัศนคติ อาชีพของบิดามารดา และระดับการศึกษาของมารดา ไม่มีผล ต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลการวิจัยเป็น 5 ตอนด้วยกัน คือ

1. การวิเคราะห์และการสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐานที่กล่าวว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และจากการสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียน ปรากฏว่า นักเรียนชายมีความสนใจในอาชีพงานวิทยาศาสตร์และเทคนิคมากที่สุด คือ ร้อยละ 35.29 รองลงมาคือ งานช่างฝีมือและกลางแจ้ง ร้อยละ 34.56 งานสำนักงานและเสมียน ร้อยละ 13.24 งานจัดการและค้าขาย และงานศิลปะ คนตรี และวรรณกรรม เท่ากันคือร้อยละ 7.35 ส่วนงานบริการการศึกษาและสังคมน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 2.21

ส่วนนักเรียนหญิง มีความสนใจงานวิทยาศาสตร์และเทคนิคมากที่สุดเช่นกัน คือร้อยละ 40.00 งานสำนักงานและเสมียน ร้อยละ 27.80 งานศิลปะ คนตรี และวรรณกรรม ร้อยละ 17.56 งานบริการการศึกษาและสังคม ร้อยละ 7.80 และงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง และงานจัดการและค้าขายน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 3.42

เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสนใจงานวิทยาศาสตร์และเทคนิคมากที่สุด ซึ่งเมื่อเทียบออกมาเป็นเปอร์เซ็นต์แล้ว นักเรียนหญิงมีความสนใจในงานอาชีพนี้มากกว่านักเรียนชาย จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันนักเรียนหญิงมี

แนวโน้มนั้นจะให้ความสนใจงานเทียบเท่าชาย ซึ่ง ฮอลแลนด์ ได้อธิบายถึงบุคลิกภาพของ ผู้ที่สนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิคว่า จะมีลักษณะชอบวิเคราะห์วิจารณ์ ใฝ่รู้ อดทน ซึ่งเป็นลักษณะของเพศชาย¹

สำหรับงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง ซึ่งเป็นงานที่เน้นหนักด้านการใช้ แรงงานนั้น นักเรียนชายให้ความสนใจในอาชีพนี้เป็นอันดับรอง ส่วนนักเรียนหญิงมีความ สนใจในอาชีพนี้น้อยที่สุด

อีกประการหนึ่ง งานสำนักงานและเสมียนซึ่ง ฮอลแลนด์ กล่าวว่า เป็น งานที่ผู้สนใจอาชีพนี้จะมีลักษณะ ซ่อนน้อม เรียบร้อย เจาะระเบียบ เยือกเย็น ซึ่งเป็นลักษณะ ของเพศหญิง² นั้น นักเรียนหญิงให้ความสนใจเป็นอันดับรองจากงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค

2. ผลของทัศนคติของบิดามารดากับความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ผลการวิจัยศึกษานสัมมุติฐานที่กล่าวว่า ทัศนคติของบิดามารดา มีผลกระทบต่อ ความสนใจในอาชีพของนักเรียน แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองร้อยละ 87 มีทัศนคติทางบวกต่อการเลือกอาชีพของบุตร ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 3 ซึ่งเป็นการสำรวจทัศนคติของบิดามารดาที่มีต่อการเลือกอาชีพของบุตร ปรากฏ ว่า บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ให้โอกาสแก่บุตรในการเลือกประกอบอาชีพตามที่บุตร ต้องการ ร้อยละ 96.8 ร้อยละ 95.9 คิดว่าบุตรสามารถเลือกประกอบอาชีพของเขา เองได้ตามความสามารถและความรู้ที่เรียนมา ร้อยละ 95.6 ให้โอกาสแก่บุตรในการมา ปรึกษาหารือเรื่องอาชีพ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง ร้อยละ 8 มีทัศนคติระดับกลาง และ ร้อยละ 5 เท่านั้นที่มีทัศนคติทางลบต่อการเลือกอาชีพของบุตร ซึ่งจากตารางที่ 3 อีกเช่นกัน

¹ John L. Holland, Making Vocational Choices: A Theory of Careers, (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1963), p.14.

² Ibid.

ที่ปรากฏว่า ร้อยละ 59.8 คิดว่าขณะนี้บุตรยังเด็กเกินไปที่จะเลือกอาชีพด้วยตนเอง ร้อยละ 51.3 ทั้งความหวังไว้อย่างสูงในการเลือกอาชีพของบุตร และร้อยละ 51 ยังไม่ทราบว่าบุตรต้องการเลือกอาชีพอะไร

จากการสำรวจดังกล่าว พอสรุปได้ว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองของนักเรียนส่วนมากจะมีทัศนคติทางบวกต่อการเลือกอาชีพของบุตร กล่าวคือ บิดามารดา หรือผู้ปกครองยอมต้องการให้บุตรมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต เพิ่มพูนด้วยความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเอง ยอมรับในความสามารถของบุตร บิดามารดาส่วนน้อยมากที่จะมีทัศนคติทางลบต่อการเลือกอาชีพของบุตร

✓ ข้อสังเกตในการวิจัยคือ ไม่ว่าทัศนคติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่มีต่อการเลือกอาชีพของบุตรจะอยู่ในระดับใด ก็ไม่มีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เบื่อกฎเกณฑ์อย่างมีแนวโน้มที่จะยอมรับตนเองมากขึ้น รู้ถึงความสามารถ ความถนัด และความรู้ที่ตนเองได้ศึกษามา จึงสามารถตัดสินใจในการเลือกประกอบอาชีพได้ ด้วยตนเองมากขึ้น

3. ผลของระดับการศึกษาของบิดามารดาเกี่ยวกับความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ระดับการศึกษาของบิดามีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน และจากการคำนวณหาค่าระดับความสัมพันธ์ ปรากฏว่า มีระดับความสัมพันธ์เท่ากับ 0.721 ซึ่งกล่าวได้ว่า มีระดับความสัมพันธ์ปานกลางค่อนข้างสูง ส่วนระดับการศึกษาของมารดา ผลการวิจัยไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่กล่าวว่าระดับการศึกษาของมารดามีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยคือ การที่ระดับการศึกษาของมารดาไม่มีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาของมารดาซึ่งค่อนข้างต่ำคือร้อยละ 66.67 มีระดับการศึกษาอยู่ประมาณศึกษามากที่สุดนั้น สอดคล้องกับการแสดงความเห็นของบิดาหรือมารดาซึ่งไม่ต้องการให้ลูกประกอบอาชีพแบบเดียวกับตน (ตารางที่ 3 หน้า 41) ถึงร้อยละ 89.7

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ นักเรียนที่มีบิดามารดาที่มีระดับการศึกษาไม่ว่า

จะอยู่ในระดับใด จะให้ความสนใจในอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์เทคนิคมากที่สุด ซึ่ง ประพรี มกรานนท์ ได้ให้ความคิดเห็นของอาชีพแพทย์ วิศวกร ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งในอาชีพ ประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่า เรียนไต่ยากกว่า และเมื่อเรียนสำเร็จจะได้ผล คอบแทนของ เศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่า ค่านิยม ความคิดและแนวทางปฏิบัติของสังคม เป็นเช่นนี้นับว่ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลมาก เขากล่าวว่า ความต้องการ "การยอมรับจากสังคม" (Social Approval) จัดว่าเป็น Need ที่สำคัญมาอย่างหนึ่งของคน โดยทั่วไปบุคคลทุกคนจะพยายามไต่ขึ้นไปถึงขีดสูงสุดที่สังคมยกย่องเท่าที่ตนจะ สามารถทำได้ ภัยเหตุนี้วิชาชีพที่สังคมให้ความยกย่องมากกว่า หรือได้รับผลตอบแทนมากกว่า จึงมีการแข่งขันกันมาก¹ และสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ เป็นอาชีพหนึ่งที่อยู่ในความต้องการ ของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต²

✓ นอกจากนี้ ผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นว่า บิคามีแนวโน้มที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือก อาชีพของบุตรมากกว่ามารดา ดังเช่น เวอท์ส และ วัทลีย์ (Werts and Watley) สอ การวิจัยของเขาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพของบุคคลว่า อิทธิพลของบิดามีมากต่อบุตรชาย แต่ สำหรับบุตร สาวนั้นจะยอมรับอาชีพของบิดาเมื่ออาชีพของบิดาเป็นที่ยอมรับของตัวเขา บิดาจะ คอยกระตุ้นบุตร ของเขาทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ บิดาจะห้ามปราม ทักษะซึ่งบุตร ของเขาไม่ได้พัฒนาขึ้น³

อนึ่ง จากผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้ตามสภาพความเป็นจริงว่า ครอบครัวในสังคมไทย บุตรจะให้ความสำคัญของบิดาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวมากกว่ามารดา

¹ ประพรี มกรานนท์, "ค่านิยมในการเลือกอาชีพครูและผลกระทบต่อสังคม" สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 6 (พฤศจิกายน-พฤษภาคม 2520): 43 - 44.

² ฝ่ายมาตรฐานสถิติ, แรงงานสัมพันธ์ 21 (กันยายน-ตุลาคม 2522): 43.

³ Werts and Watley, cited in John P. Pietrofesa & Howard Splete, "Social Influences and Career Development," Career Development, Theory and Research, (New York: Grune & Stratton, 1975), p.81.

โดยธรรมชาติ บิดาที่มีการศึกษาน้อยย่อมคาดหวังให้บุตรมีความก้าวหน้าในชีวิตการทำงาน จึงอาจจะเป็นไปได้ที่บิดาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะมีอิทธิพลในการปลูกฝังค่านิยมในการเลือกอาชีพแบบตรงมากกว่ามารดา

4. ผลของบิดามารดากับความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ผลการวิจัยคัดค้านสมมุติฐานที่กล่าวว่า อาชีพของบิดามารดามีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ข้อสังเกตที่ได้ออกจากการวิจัยคือ ไม่ว่าบิดามารดาของนักเรียนจะมีอาชีพประเภทใดก็ตาม นักเรียนจะให้ความสนใจงานวิทยาศาสตร์และเทคนิคมากที่สุด

ส่วนอาชีพงานประเภทจัดการและค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่บิดามารดาของนักเรียนประกอบอาชีพมากเป็นอันดับสองนั้น นักเรียนจะให้ความสนใจงานอาชีพประเภทการจัดการและค้าขายน้อยที่สุด

✓ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่อาชีพของบิดามารดาไม่มีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน ซึ่งคัดค้านทฤษฎีของฮอลแลนด์ ที่กล่าวว่า "บิดามารดา หรือ ผู้ปกครอง เป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคคล"¹ ในการวิจัยครั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความไม่สมบูรณ์บางประการในการวิจัย เช่น การสุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการสุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างเฉพาะนักเรียนจากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ส่วนมากมีบิดามีอาชีพงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง ส่วนมารดามีอาชีพงานจัดการและค้าขายและงานบริการ การศึกษาและสังคม (ส่วนมากเป็นแม่บ้าน) ซึ่งทำงานนำรายได้มาสู่ครอบครัวไม่มากนัก นักเรียนจึงมีแนวโน้มที่จะสนใจงานอาชีพที่สามารถนำรายได้มาสู่ครอบครัวมากขึ้น เป็นอาชีพที่สามารถเลื่อนฐานะเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้น เป็นต้น ความไม่สมบูรณ์ในการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ อาจเป็นผลให้อาชีพของบิดามารดาไม่มีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียนได้

¹John L. Holland, Making Vocational Choices: A Theory of Careers (New York: Prentice-Hall, Inc., 1973), p.41.

5. ผลของรายได้ของบิดามารดากับความสนใจในอาชีพของนักเรียน

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐานที่กล่าวว่า รายได้ของบิดามารดามีผลกระทบต่อความสนใจในอาชีพของนักเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการอภิปรายของ จอห์น พิโตรีเฟธา และ โฮเวิร์ท สเปลิต ที่กล่าวว่า ตั้งแต่เกิดมามีแนวโน้มของการสถาปนาเศรษฐกิจทางครอบครัว สถาปนาเศรษฐกิจทางครอบครัวประกอบด้วยชั้นสังคม ขนาดครอบครัว เป็นอันดับแรก และต่อมาคือภูมิหลังทางเศรษฐกิจ ทั้งชั้นสังคมและภูมิหลังทางเศรษฐกิจสัมพันธ์กับรายได้และความคาดหวังของอาชีพ ความคาดหวังนี้อาจจะรวมทั้งทางการศึกษา อาชีพที่ชอบ ระดับรายได้ที่ต้องการ และความสัมพันธ์หรือการติดต่อที่เกี่ยวกับงานวิชาชีพ สังคม และอาชีพ¹

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยคือ นักเรียนที่สนใจงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะมาจากครอบครัวที่บิดามารดามีรายได้ระดับปานกลางและสูง จะเห็นได้ว่า งานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นงานที่มีเกียรติ มีรายได้ดี ผู้ที่จะศึกษางานวิชาชีพนี้จะต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง เพราะเป็นอาชีพที่ต้องใช้เงินมาก ยกตัวอย่างเช่น อาชีพทันตแพทย์ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งที่จัดอยู่ในประเภทอาชีพงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะเป็นอาชีพที่มีหน้าที่รักษาโรคความผิดปกติของฟันและช่วยปากโดยศัลยกรรม ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ช่วยจัดรูปฟัน ประดิษฐ์ฟันปลอม ผู้เรียนต้องมีความถนัดในการประดิษฐ์การฟันบาง มีร่างกายแข็งแรง เข้ายกน้ำหนัก และต้องมีฐานะการเงินดีพอควร² และจากการวิจัยของ ลอเรนซ์ ลิปเซทท์ (Laurance Lipsett) พบว่าเด็กจากครอบครัวที่มีลักษณะ เศรษฐกิจสังคมระดับกลางจะเลือกอาชีพระดับสูงกว่าอาชีพของพ่อแม่ ซึ่งเขาให้ข้อคิดที่เป็น เช่นนั้นว่าอาจเนื่องจากชั้นกลางมักจะสนับสนุนให้บุตรเลือกอาชีพที่มีเกียรติ และมีรายได้ดีกว่าตน เนื่องจากเขามีกำลังความสามารถพอที่จะสนับสนุนบุตรได้ เป็นต้นว่าให้ได้ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงกว่าตน นอกจากนี้ ลิปเซทท์

¹John J. Pietrofesa and Howard Splete, "Social Economic Status and Career Development," Career Development: Theory and Research, (New York: Grune & Stratton, Inc., 1975), p.89.

²สวัสดิ์ สุวรรณอักษร และทีมงาน, "แนะแนวการศึกษา," ไทยรัฐ (1 เมษายน

(Lipsett) ยังพบว่า เด็กจากครอบครัวที่มีรายได้สูง ตั้งใจเรียนต่อถึงระดับอุดมศึกษาและเลือกอาชีพพระอัครวิชาชีพ แต่เด็กจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะเลือกอาชีพที่โชกโชกหรือความชำนาญ ไม่มีลักษณะงานที่ซับซ้อน จะเห็นได้ว่าเด็กจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ ไม่กล้าตั้งระดับความหวังไวสูง¹ และจากการคำนวณหาความสัมพันธ์ของรายได้ของบิดามารดากับความพอใจในอาชีพของนักเรียนได้ระดับความสัมพันธ์ 0.714 ซึ่งกล่าวได้ว่ามีระดับความสัมพันธ์สูงพอสมควร จึงเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ว่า รายได้ของบิดามารดามีผลกระทบต่อ การเลือกอาชีพของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะบางประการที่จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ศึกษาและวิจัยต่อไปคือ

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนรัฐที่มีระดับรายได้ของบิดามารดาส่วนมากอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ทำให้ขาดข้อมูลสำหรับผู้มีรายได้สูงที่มีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยโดยการสุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนเอกชนซึ่งผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากที่มีระดับรายได้ก็ควบคู่ไปกับนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลบ้าง ซึ่งจะให้เห็นความแตกต่างของระดับฐานะได้ดียิ่งขึ้น
2. ในการศึกษาถึงระดับการแบ่งรายได้ของบิดามารดา เป็นที่ถกเถียงกันมากกว่าควรให้รายได้เท่าใดอยู่ในระดับใด ผู้วิจัยใครขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยว่า ควรใช้ดัชนีหลายอย่างควบคู่กัน เช่น ระดับรายได้ขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนดในปัจจุบัน จำนวนสมาชิก

¹Laurance Lipsett, "Social Factors in Vocational Development," The Personnel and Guidance Journal, 1962, 40: 431 - 437.

อ้างอิง วชิร ทรัพย์มี, ร.ศ., การแนะแนวอาชีพ, (พระนคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 15.

ในครอบครัว รวมทั้งการศึกษาและอาชีพของบิดามารดาด้วย เป็นต้น

3. ถ้าเป็นไปได้ ควรที่จะได้มีการสุ่มตัวอย่างอาชีพของบิดามารดาทุกประเภท เพื่อสามารถครอบคลุมข้อมูลได้ดีขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย